

UNESCO'NUN KÜTÜPHANECİLİKLE İLGİLİ

ÜÇ TEŞEBBÜSÜ

Aşağıda, kütüphanecilik bilimi üzerine yapılacak araştırmaları teşvik ve kütüphanecilerin meslekî eğitimleri ile ilgili mevcut durumu düzeltmek için vücuda getirilen, Unesco yardımından yararlanan üç yeni projeye bağlı bilgiler sunulmaktadır.

KÜTÜPHANECİLİK ARAŞTIRMALARI :

Okul kütüphanelerinden çok özel konularla ilgilenen kütüphane ve dokümantasyon merkezlerine kadar her seviyedeki kütüphane ve dokümantasyon hizmetlerine artan ihtiyaç, bazı uzmanların «kütüphanecilikte kriz» diye adlandırdıkları durumu ortaya çıkarmaktadır. Bu kriz bizzat ekonomik inkişafın hızla artmasından doğuyor ve bu inkişaf, kütüphanelerin her gün biraz daha artan ve daha etkili olan hizmetlerde bulunmasını icabettiriyor. Bilginin «millî bir zenginlik kaynağı» olduğu görüşü, onun insanlığın hafızasını patlatma derecesine kadar varan kitleleşmesi ile, her gün biraz daha kuvvet kazanmaktadır. Diğer tarafatan, kütüphane plânlaması [1] kavramı, kütüphane ve dokümantasyon hizmetlerini sağlam temellere oturtmak için gerekli çeşitli inceleme ve araştırmalar anlamına gelen eğitim plânlaması (Aşağı yukarı halk eğitimi kastediliyor) ve ekonomik ve sosyal gelişme plânlaması (aşağı yukarı ilerlemiş araştırmalar ve araştırma programları düşünülüyor)'nın bir vechesi olarak ele alınmağa başlamıştır. Bu sebepten, Arjantin hükümetinin bir dileğine karşılık olarak Unesco, Üye memleketlerin faaliyetlerine katılma programları çerçevesi içinde. Buenos Aires Üniversitesinde bir kütüphanecilik Araştırma Merkezi'nin kurulmasına yardım etti. Buones Aires Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olan bu merkez bürolara ve bibliyografik kaynaklara sahip olacak, Kütüphanecilik Enstitüsünden ve Buones Aires Üniversitesi Kütüphanecilik Okulu uzman personelinin ve ülkedeki benzeri kuruluşların hizmetlerinden faydalanacaktır. Merkezin 1968'de teşebbüs edeceği çalışmalar şunlardır:

1. Millî Kalkınma Plânına uyan ve plânlama tekniğinin uygulandığı bir kütüphane hizmetleri ön plânının hazırlanması için çalışmalar yapılması,

[1] C.V. Penna, **Planning Library Services**. Paris, Unesco, 1967

2. Bilginin tümünü birden kontrol etmeyi amaç edinen çeşitli disiplinler arasındaki ilişkileri araştırmak için bir program hazırlanması,
3. Güney Amerikanın çeşitli memleketlerindeki kütüphanecilik öğretiminin özelliklerini inceleme,
4. Kıta ölçüsünde bir şebekenin kurulması bakımından Güney Amerikadaki pedagojik, dokümantasyon merkezlerinin bugünkü durumlarının incelenmesi,
5. Büyük ölçüde, personelin formasyonunu teminat altına almak bakımından, acele ihtiyaçların belirttiği kütüphanecilik ve dokümantasyon öğretimi için uygun bir programın hazırlanması,
6. Genç mezunların bibliyografik bilgi kaynaklarını kullanma kapasitelerinin değerlendirilmesi,
7. Öğretmen okullarında kütüphaneciliğin ders programlarına girmesini amaç edinen bir programın hazırlanması,
8. Gençlerde kütüphaneci olma arzusunu uyandırmak için lâzım gelen yolların aranması,
9. Kütüphanelerle ilgili istatistiklerin incelenmesi ve bunların mükemmelleşmesini sağlayacak bir plânın geliştirilmesi,
10. Kütüphane konusundaki Arjantin kanunlarının, bu konuda en ileri memleketlerin kanunlarıyla karşılaştırılarak incelenmesi ve kütüphanelerle ilgili milli bir kanun tasarısının hazırlanması,
11. Arjantin Cumhuriyetindeki muhtemel kullanılma ve maliyet durumu dikkate alınarak, bibliyografya ve dokümantasyon alanlarında elektronik beynin kullanılması imkânlarının araştırılması.

Yukarıda zikredilen incelemelerin malî yükümünün büyük bir kısmı Unesco tarafından karşılanacak, dördüncü maddeyle ilgili masraflar için İbero-American Eğitim Bürosu'nun malî yardımından da faydalanılacaktır. Diğer taraftan, İspanya Millî Eğitim Bakanlığı Kültür Yayma Komisyonu, yazıları Kütüphanecilik Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan ve üniversite mezunlarını kütüphaneci olmağa teşvik edeceği umulan 21 mm. lik bir renkli filmin masraflarını yüklenecektir.

Kütüphanecilik konusunda araştırma yapmayı teşvik için, Merkez yukarıda belirtilen araştırmalarla ilgili bir anlaşmaya giren her uzman kütüphaneci veya dokümantasyon uzmanlarında hiç değilse bir yeni uzman olmuş asistan çalıştırması şartını koşmuştur.

Nihayet, bu araştırmaların sonuçlarını içine almak üzere sonradan yayınlanacak eserlere, bu sonuçların evrensel çapta bir kabule mazhar olmaları için, şümüllü birer İngilizce ve Fransızca özet eklenecektir.

KÜTÜPHANE VE DOKÜMANTASYON HİZMETLERİ PLANLAYICILARI İÇİN YETİŞTİRME SEMİNERİ :

Yeter sayıda yetişmiş plânlama personeli olmadan kütüphane ve dökümantasyon hizmetleri iyi şekilde plânlanamaz. Bu gibi personelin eksikliği sadece ilgili memleketler tarafından değil, üye memleketlerin faaliyetlerine Katılma ve teknik yardım programları adları altında bu memleketlere kütüphane ve dökümantasyon hizmetlerinin gelişmesini millî ve bölgesel seviyede plânlamak üzere heyetler göndermek zorunda olan Unesco tarafından da duyulmuştur. Bu sebeptendir ki, Unesco, İspanya ve Danimarka hükümetleri tarafından, yapılan, 1968 yılında Madrid'de ve Copenhagen'de, Yüksek seviyede uzman kütüphaneci ve dökümantasyon katılacakları bir plânlama semineri açılması dileğini olumlu karşıladı. Bu elemanların tercihan millî kütüphanelerden ve millî dökümantasyon merkezlerinden olması ve seminer sonunda, ülkelerinin plânlama servislerinde görev alması isteniyordu. Madrid'deki seminere Lâtin Amerika'dan 8, İspanya'dan da 6 kütüphaneci katılacaktır. 5 Şubat ve 2 Mart tarihleri arasında yapılacak olan seminer, bu amaçla görevlendirilmiş profesörler tarafından verilecek bir seri konferanslardan ibaret olacak, bunu profesörlerle seminere katılanlar arasında yapılacak karşılıklı görüşmeler takip edecektir.

Seminerde, önceden kazanılmış tecrübeler hesaba katılarak, aşağıdaki konularla İspanya ve Latin Amerika'da bugünkü duruma yapılması mümkün değişiklikler ele alınacaktır:

1. Ekonomik ve sosyal gelişme (Gelişmenin problemleri ve eğilimleri ve doğurduğu toplum tipi. Politik ve sosyal yapıdaki değişiklikler. Nüfus artışı ve sonuçları. İlim ve tekniğin inkişafı. Gelişen endüstrileşme ve makinalaşmaya yönelen ilgi. Kalkınma ve eğitim arasındaki ilişkiler),

2. Eğitim politikası ve şümulü eğitim plânlaması (Sosyal ve ekonomik kalkınmanın eğitim sistemleri üzerine yönelen istekleri. Bu memleketlerdeki eğitim plânlamasının ana hedeflerine yönelmek suretiyle, Lâtin Amerika Ülkeleri ile İspanya'nın eğitim politikası eğilimleri. Eğitim alanındaki yenilikler: Yeni öğretim metod ve araçları, eğitim plânlamasının ve yönetimin malî yönü, her seviyedeki okullar ve yetişkinlerin eğitimi ile ilgili kütüphane hizmetleri eğitiminin kalitatif ve kantitatif gelişmesinin isabeti).

3. İlmî ve teknik ilerleme ve gelişme. (İlmin ve tekniğin süratli gelişmesi ve toplumdaki sonuçları. İlmî araştırmalar ve doğurduğu eğitim problemleri. Beşeri ilimler ve bunların ilim ve tekniğin hızlı gelişmesindeki ilişkilerde oynadığı rol).

4. Kitle haberleşmesi vasıtaları (Kitle haberleşmesinde basın, radyo, sinema, televizyonun rolü; haberleşme araçlarının çok hızlı gelişmesinden doğan, eğitimle ilgili psikolojik ve sosyolojik problemler. Kütüphaneler ve kitle haberleşmesi vasıtaları. Kitaplarla haberleşme araçları ve kişinin kültürel gelişmesi ile ilgili diğer bibliyografik ve göze-kulağa hitap eden malzemenin görevleri).

5. Bibliyografik ve göze-kulağa hitap eden İspanyolca malzemenin yapımında bugünkü durum ve eğilimler (Ülkelerce yapılan kitap imalatının tahlili; bir bütün olarak alanla ilgili olan her birinin ayrı ayrı hacmi ve karşılaştırmalı önemi. Konuyla ilgili imalatın analizi, çeviriler ve konuya göre onlara duyulan ihtiyaç. Yayınlanan çevirilerin nitelik ve niceliği. Milletlerarası imalat ve gelişimi. Karton kaplı «Paperback» kitaplar. Göze - Kulağa hitap eden malzeme).

6. Kütüphane hizmetlerine İstatistiğin uygulanması (Kütüphane yönetimi ve kütüphane hizmetlerinin plânlanması için kaçınılmaz olan istatistik bilgiler. İstatistik çeşitleri ve bunların açıklanması. İstatistik konusunda, kütüphanelerle ilgili Unesco programları).

7. Kütüphane hizmetlerinin plânlanması (Kütüphane hizmetleri ile sosyal, ekonomik kalkınma ve özellikle eğitim arasındaki ilişkiler. Değişik tipteki kütüphanelerin eğitim, kültürel gelişme ve araştırmadaki fonksiyonları). Bu madde Mr. Carlos Víctor Penna'nın yazısındaki [2] dünyanın değişik yerlerindeki ileri gelen kütüphanecilerden alınan yorumların ışığı altında ele alınacaktır. Seminere katılanlardan, bu eserin Kütüphane Dernekleri Milletlerarası Federasyonu'nun işbirliği ile Unesco tarafından yayınlanacak ikinci bir edisyonuna alınmak üzere, bu yorumlar hakkındaki düşüncelerini bildirmeleri istenilecektir.

KÜTÜPHANECİLERİN HİZMET İÇİ EĞİTİMLERİNDE GÖZE-KULAĞA HITAP EDEN MALZEMENİN KULLANILMASI

Eğitim alanındaki gelişmede ve yüksek dereceli öğrenim ve araştırmanın bütün safhalarında başlıca rolü oynayan unsurlar telakki edilmeye başlanmalarından dolayı kütüphaneci ve dökümançılara gittikçe artan bir şekilde duyulan ihtiyaç, bu personelin yetiştirilmesine özel bir önem kazandırmıştır.

Şimdiye kadar bu problemi çözmek için tahsil bursu sistemine başvuruldu. Bununla beraber, bu bursların her biri için yapılan masraflar ve kütüphanecileri işbaşında yetiştirme lüzumu Unesco'yu daha etkili çözüm yolları aramaya zorlamıştır. İlk plânda, kütüphanecilik okulları öğretmenlerine kendi pedagojik tekniklerini geliştirme imkânını sağlamak üzere,

[2] Penna, Aynı eser

Teknik Yardım Programı çerçevesinde, çaba gösterilmiştir. Bu amaçla 1968 yılında Kopenhag'da Danmarks Biblioteksskole (Danimarka Kütüphanecilik Okulu) da, gelişme yolundaki memleketlerin kütüphanecilik okullarından onsekiz öğretmenin katılacağı bir seminer tertiplenecektir. Ayrıca, Josefa Emilia Sabur'un **Metodologia de la ensenanza bibliotecologia** (Kütüphanecilik Öğretimi Metodoljisi) adlı eseri, Arjantinli eğitimci Ricardo Nassif'in bir önsözü ile, Unesco tarafından yayınlanacaktır. Kütüphanecilik okulları öğretmenleri bu eserden, öğretim tekniklerini geliştirmek yolunda yararlanacaklardır.

Bununla beraber, kütüphanecilik okulu bulunmayan ve böyle okulların yakın bir gelecekte açılmasına imkân vermeyecek kadar az kütüphane ve dökümantasyon merkezine sahip olan memleketlerde durum en vahim seviyededir. Bu güçlüğü bir çare bulmak üzere Unesco, Buenos Aires Üniversitesi Kütüphanecilik Okulu ile, kütüphanecilik okullarından yoksun memleketlerde kütüphanecilerin hizmet içi eğitimlerini sağlayacak bir deneme için anlaşmaya vardı. Bu deneme göze-kulağa hitap eden malzemelerle yürütülecektir.

Söz konusu proje iki bölüme ayrılıyor. İlk olarak, plâklar üzerine kütüphanecilikle ilgili en önemli konuları ihtiva eden yetmiş ders kaydedilecektir. Bu dersler 560 adet renkli diyapozitif, çok küçük bir bibliyografik malzeme koleksiyonu, bir kütüphanecilik el kitabı ve mümkün olduğu kadar basit bir çalışma plânının tatbiki için zaruri malzeme ile desteklenecektir. Bu faaliyetlerin idaresi Buenos Aires Üniversitesi kütüphanecilik Okulu Müdürü Mr. R.B. Juaroz'a tevdi edilmiştir; çalışmalara Buenos Aires Üniversitesi Kütüphanecilik Araştırmaları Merkezi Müdürü Miss Josefa Emilia Sabor nezaret edecektir; yukarıda istenilecek öğretim görevlileri ve Profesör Emma Linares bu projede görev alacaklardır. Göze ve kulağa hitap eden malzemenin kullanılmasında ihtisas sahibi bir uzman da, en yüksek verimli ve kullanılacakları yerlere uymalarını sağlamak bakımından, bunlarla ilgili münferit ve bunları bir bütün olarak ele alan dersler programlayacaktır. Arjantin Üniversite Kütüphaneleri Millî Merkezi, Di Tella Vakfı ve Alexcraft firması, bu projenin fiiliyata geçmesi için yardımda bulunacaktır.

Projenin ikinci kısmı, yukarıda söz konusu edilen materyallerin Lâtin Amerika'nın sonradan seçilecek olan ve kütüphanecilik okulu bulunmayan beş memleketinde kulanmasını öngörüyor. Unesco, bu memleketlerin millî komisyonları ile anlaşmaya varacak ve bu komisyonlardan, ilgili her memleketin eğitim fakültesinden bir profesörü, müşavirlik görevini yapmayı üzerine alacak şekilde seçme hususunda çaba göstermelerini isteyecektir. Bu profesörler adayları seçecek, kursları organize edecek ve Bue-

Buenos Aires Üniversitesi tarafından yayınlanan yukarıda sözü geçen Kütüphanecilik Elkitabı'nda mevcut olan talimata uygun bir pedagojik oryantasyon temin edeceklerdir. Buna karşılık Unesco, kursları idarede müşavirlere yardım etme, öğrencilerin pratik çalışmalarını denetleme, müşavir ve öğrencilerin öğretim yönünden isteyebilecekleri herhangi bir yardımı sağlama hususlarından sorumlu olacaktır.

Altı ay süreceği tahmin edilen kursun bitiminde, Buenos Aires Üniversitesi Kütüphanecilik Okulu Müdürü kursların yapıldığı beş memlekete giderek, müşavirler ve öğrencilerle görüşmeler yapmak suretiyle elde edilen sonuçları değerlendirecek ve Unesco'ya sunulmak üzere bir rapor hazırlayacaktır. Eğer, Müdürün bu raporundan, denemenin verimli olduğu anlaşılırsa, Unesco'nun üye memleketlere, bu kursların İspanyolcadan başka dillerde de düzenlenmesi için rehberlik etmesi mümkün olabilecektir. Teşebbüs umulan başarıya ulaştığı takdirde, hizmet durumundaki kütüphanecilerin daha iyi yetişmeleri imkânını sağlama ve kütüphanecilik ve döküman tasyon okullarının bulunmadıkları memleketlerde bu okulların açılmalarını teşvik etme acil problemi çözümlenmek için -yukarıdaki açıklanan kursların açılması masrafları iki tahsil bursundan fazla tutmadığından- ucuz ve etkili bir yol bulunmuş olacaktır.

Bulletin de l'Unesco à l'Intention des Bibliothèques, XXII, I
(Janvier — Février 1968), 29-32'den çeviren: **Nihal Borçaklı**